

KONSTITUTSIYA — DAVLAT VA JAMIYAT HAYOTINING ASOSIY QONUNI

Ravshanova Ifora Jasur qizi

TDYU huzuridagi M.Vosiqova nomidagi akademik litsey o'quvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining davlat va jamiyat hayotidagi roli, fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlovchi oliy huquqiy hujjat sifatida ahamiyati, demokratik tamoyillar va dunyoviy xalqchil davlat tamoyillari tahlil qilinadi. Maqolada Prezident Shavkat Mirziyoyev iqtibosi bilan Konstitutsiyaning maqsad va vazifalari, hokimiyat organlarining bo'linishi, fuqarolarning huquq va erkinliklari hamda jamiyatdagi demokratik ishtiroki bayon etiladi.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, davlat, jamiyat, demokratik tamoyillar, fuqarolar huquqlari, dunyoviylik, xalqchil tamoyil, O'zbekiston Respublikasi, Shavkat Mirziyoyev

Konstitutsiya — davlatning oliy qonuni bo'lib, u jamiyat va davlat hayotining barcha sohalarini tartibga soluvchi asosiy huquqiy hujjat hisoblanadi. Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023) mamlakatimizni dunyoviy, demokratik, xalqchil va ijtimoiy davlat sifatida belgilaydi. Shu bilan birga, Konstitutsiya fuqarolarning huquq va erkinliklarini keng kafolatlaydi hamda demokratik tamoyillarni mustahkamlaydi (constitution.gov.uz, 2023).

Davlatning oliy qonuni sifatida Konstitutsiya jamiyat va hokimiyat o'rtasidagi munosabatlarni belgilaydi, fuqarolarni qonuniy huquqlari va erkinliklari bilan ta'minlaydi va ularning jamiyat hayotida faol ishtirok etishini kafolatlaydi. Shu bois, har bir fuqaroning Konstitutsiyaga amal qilishi davlat va jamiyat barqarorligi uchun muhimdir (Shapiro, 2010).

Yangi tahrirdagi Konstitutsiya davlat tuzilishini aniq belgilaydi va hokimiyatning bo'linishi tamoyilini mustahkamlaydi. O'zbekiston Respublikasi demokratik respublika sifatida tashkil etiladi, hokimiyat quyidagi organlar orqali amalga oshiriladi:

Qonun chiqaruvchi hokimiyat – parlament, qonunlar qabul qiladi, fuqarolarning huquq va erkinliklarini belgilaydi.

Ijro etuvchi hokimiyat – Prezident va hukumat, davlat siyosatini amalga oshiradi, jamiyat manfaatlarini ko'zlaydi.

Sud hokimiyati – qonunlarning bajarilishini nazorat qiladi va adolatni ta'minlaydi.

Qonun chiqaruvchi Qonunlar qabul qiladi Fuqarolar huquqlarini belgilaydi,

Ijro etuvchi Davlat siyosatini amalga oshiradi Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy hayotiga ta'sir qiladi,

Sud Qonunlar bajarilishini nazorat qiladi Fuqarolarni himoya qiladi, adolatni ta'minlaydi

Yangi tahrirdagi Konstitutsiya fuqarolarning huquq va erkinliklarini keng himoya qiladi:

Shaxsiy huquqlar: hayot, erkinlik, daxlsizlik, shaxsiy xavfsizlik.

Ijtimoiy huquqlar: ta'lim olish, sog'liqni saqlash, ish va mehnat huquqlari.

Siyosiy huquqlar: saylash va saylanish, soʻz erkinligi, diniy eʼtiqod erkinligi.

Shuningdek, davlat diniy emas, yaʼni dunyoviy (sekulyar) sifatida belgilanadi. Bu barcha fuqarolarga diniy va eʼtiqod erkinligini kafolatlaydi, jamiyatda tolerantlik va fuqarolik birdamligini mustahkamlaydi.

Yangi Konstitutsiya demokratik tamoyillarni mustahkamlaydi va fuqarolarni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undaydi:

Qonun ustuvorligi: barcha davlat organlari va fuqaro qonun oldida teng.

Fuqarolarning ishtiroki: saylovlar, referendumlar, jamoat tashabbuslari orqali amalga oshiriladi.

Ijtimoiy adolat va tenglik: davlat barcha fuqarolarga teng xizmat qiladi va ijtimoiy himoyani kafolatlaydi.

Bu yangi tahrir “dunyoviy xalqchil” davlat tamoyilini amalga oshiradi: diniy, etnik yoki ijtimoiy farqlardan qatʼi nazar barcha fuqarolarning teng huquq va imkoniyatlari kafolatlanadi.

Xulosa

Yangi tahrirdagi Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi:

1. Davlatni demokratik, huquqiy va dunyoviy shaklda tashkil etadi.
2. Fuqarolarning huquq va erkinliklarini keng himoya qiladi.
3. Demokratik tamoyillar va fuqarolarning ishtirokini taʼminlaydi.
4. “Xizmatkor davlat” konsepti orqali jamiyat farovonligi va adolatini mustahkamlaydi.

Shu bilan, Konstitutsiya nafaqat huquqiy hujjat, balki jamiyatimizning xalqchil va dunyoviy qadriyatlarini amalga oshiruvchi poydevor hisoblanadi.

Har bir fuqaro uni bilishi, hurmat qilishi va hayotga tatbiq etishi lozim.

ADABIYOTLAR:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi — yangi tahrir, 2023 (constitution.gov.uz)
2. “A constitution for New Uzbekistan” — tahliliy maqola (osw.waw.pl)
3. “Uzbekistan’s constitutional amendment expands human rights, freedom of expression” (aa.com.tr)
4. “Konstitutsiya – milliy davlatchiligimizning huquqiy poydevori” (iaau.uz)